

Postoje preobražaji u Šelingovom filozofskom učenju, mada je on sam verovao da je uvek izražavao isto samo u različitim oblicima. Šelingova misao u stvari pokazuje hod koji je učinio jedan znameniti duh od mladosti do starosti, a sa njim, zajedno i nemačka filozofija. No ta misao pokazuje odviše suprotnosti da bi mogla sačinjavati jedinstven sistem. Izuzimajući mladičke gadine, u kojima je Šeling još uvek samo učenik Spinoze i Fihtea, njegova misao pokazuje pet različitih perioda sa jedva primetnim prelazima i u stalnom kontaktu sa postkantovskim pokretima. To su: 1) Natur-filozofija, 1797-1799., 2) Estetički idealizam, 1800-1801., 3) Apsolutni idealizam, 1801-1804., 4) Freiheitstlehre, 1804-1813. i 5) Pozitivna filozofija, gledišta u starosti.

#### FILOZOFIJA PRIRODE

Nastojeći da razvije i proširi Fihteovo učenje u neobrađenoj kod Fihtea oblasti prirodnog saznanja, Šeling je bio primoran da ga i preobrazi. Kant posmatra zakonitost koju razum propisuje prirodi kao mehaničku, a teleološko važi za njega samo kao posmatranje a ne i kao objašnjavanje prirodnog jedinstva. Fihte je ne uzimajući u obzir kauzalnu zakonitost, dedukovao prirodu teleološki i to samo na najopštiji način, ili najviše samo pojedine njene forme. Ali teleološko stanovište Fihte nije sproveo do u raščlanjavanje pojedinačnih formi prirode. On je samo tvrdio u glavnom da je cela priroda celishodno jedinstvo, koje služi rešavanju moralnog zadatka, ali to nije mogao i da dokaže.

Po Šelingu, cilj prirode se sastoji samo u tome da realizuje uslov pod kojim je jedino moguća moralna radnja, a taj uslov je svesna inteligencija, teorijsko Ja. Priroda se mora shvatiti kao sistem procesa čiji je najviši cilj produkt svesne inteligencije. Nadalje, priroda se mora shvatiti kao nesvesna forma razumnog života čija je jedina tendencija da stvori svesnu formu. Najviši produkt nesvesne inteligencije je animalni život, u kome se njen cilj, svest, realizuje. Filozofsko saznanje prirode sastoji se u tome da se celokupni prirodni proces shvati kao celishodno uzajamno delanje snaga, koje iz najnižih stupnjeva sve višim i finijim potenciranjem vode do geneze animalnog života i svesti. Filozofija prirode je istorija duha koji nastaje. Pojedini stupnjevi prirodnog života su: "kategorije prirode", tj. nužne forme preko kojih um teži iz nesvesnog svesnom obliku. Time je bilo moguće i pojedinačne empirijske odredbe prirodne stvarnosti dedukovati ili "konstruisati" ka opštoj zakonitosti Ja.

Ovo Šelingovo shvatanje natur-filozofije odgovaralo je potpuno tendencijama nauke njegovog doba i upravo je objedinjavalo pod jedno stanovište sve te pokrete. U to vreme se u ispitivanju prirode oseća snažna tendencija da se shvati veza svih prirodnih snaga i da se posmatra pretvaranje identičnih osnovnih snaga u prividno specifično različne forme pojava. (Odnos Kulonove teorije elektriciteta i teorije magnetskog polariteta, odnos elektriciteta i hemijskih procesa, pronalazak životinjskog elektriciteta kao veze između anorganskog i organskog sveta, zasnivanje uporedne morfologije itd.) Ali za konstruisanje jednog "sistema prirode" egzaktna ispitivanja tada još nisu davala dovoljno materijala, te je Šeling, onde gde je nedostajalo empirijsko znanje poznavanje međučlanova, ispunjavao prazine svojim hipotezama. Docnije, empirijskim ispitivanjem oborene, te hipoteze dale su povoda da se ismeje celokupni pokušaj Šelingov, iako je nesumnjiva zasluga njegova što je - svojim zahtevom da se priroda shvati kao celina i razume identitet njenog delanja u svoj raznovrsnosti formi - dao moćni podstrek razvijanju empirijskih ispitivanja.

**----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE  
PREUZETI NA SAJTU. -----**

[www.maturskiradovi.net](http://www.maturskiradovi.net)

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: [maturskiradovi.net@gmail.com](mailto:maturskiradovi.net@gmail.com)